

NÁRODNÝ INŠTITÚT VZDELÁVANIA A MLÁDEŽE

TESTOVANIE 5 2022

ANALÝZA TESTOVÝCH ÚLOH
ZO SLOVENSKÉHO JAZYKA A LITERATÚRY

PaedDr. Nina KUBAČKOVÁ

Bratislava 2022

Obsah

Úvod.....	2
Analýza úloh testovej formy A	3
Ukážka 1	3
01. Analýza a vyvodenie súvislostí z textu	4
02. Vyhľadanie explicitne uvedenej informácie v texte.....	4
03. Vyvodenie súvislostí z textu	5
04. Určenie literárneho žánru a literárnej formy na základe analýzy textu.....	5
05. Určenie krátkeho útvaru ľudovej slovesnosti na základe porozumenia jeho významu.....	5
06. Identifikácia druhu vety podľa obsahu	6
07. Aplikácia vedomostí o rýme	6
Ukážka 2	7
08. Vyvodenie súvislostí z nesúvislého textu, zhodnotenie správnosti tvrdenia.....	8
09. Vyhľadanie explicitne uvedenej informácie v mape.....	8
10. Vyhľadanie informácie na mape	9
11. Vyhľadanie explicitne uvedenej informácie v texte.....	9
12. Identifikácia slohového útvaru na základe charakteristických znakov.....	9
13. Aplikácia pravopisu vlastných mien a osobných zámen pri písaní pohľadnice.....	10
14. Identifikácia čísloviek.....	10
Ukážka 3	11
15. Vyvodenie informácie z umeleckého textu.....	11
16. Vyhľadanie explicitne uvedenej informácie v texte.....	12
17. Porozumenie významu ustáleného slovného spojenia na základe kontextu.....	12
18. Analýza a vyvodenie kľúčovej informácie z textu.....	13
19. Aplikácia vedomostí o slovtvorných slabičných a neslabičných predponách slovies	13
20. Slovnodruhovú analýzu vety a určenie pádu podstatného mena.....	14
21. Identifikácia zdobneniny	14
22. Určenie vybraného slova s podobným významom	15
23. Aplikácia vedomostí o spodobovaní spoluhlások vo vnútri slova.....	15
24. Uplatnenie zhody podstatného a prídavného mena v rode, čísle a páde pri skloňovaní	16
25. Slovnodruhovú analýzu vety a identifikáciu neurčitku.....	17
26. Uplatnenie pravopisu i/í/y/ý po obojakých spoluhláskach	17
27. Aplikácia vedomostí o rozdeľovaní slov na slabiky	18
28. Identifikácia podstatného mena podľa vzoru	19
29. Určenie slova s opačným významom	19
30. Aplikácia vedomostí o vonkajšej kompozícii básne.....	20
Literatúra:.....	21

Úvod

Test zo slovenského jazyka a literatúry (ďalej „test“) vychádzal z požiadaviek vzdelávacích štandardov zo slovenského jazyka a literatúry (SJL) Štátneho vzdelávacieho programu pre primárne vzdelávanie – 1. stupeň základnej školy a zo vzdelávacieho štandardu zo SJL 5. ročníka Štátneho vzdelávacieho programu pre nižšie stredné vzdelávanie – 2. stupeň základnej školy. Test overoval **úroveň čitateľských kompetencií, jazykových i literárnych vedomostí a zručností** žiakov nadobudnutých v priebehu 1. až 5. ročníka ZŠ a **schopnosť ich aplikácie v praxi**.

Test mal 2 vzájomne ekvivalentné formy (A a B), pozostával z 30 úloh (20 uzavretých s výberom jednej správnej odpovede zo 4 možností a 10 otvorených s tvorbou krátkej odpovede) – 21 úloh sa viazalo na ukážky, 9 úloh bolo voľných. Na vypracovanie testu mali žiaci 60 minút.

Test písalo celkovo **45 917 žiakov** z 1 370 škôl, s celkovou úspešnosťou **69,2 %** bol test pre testovanú populáciu ľahký. Na základe koeficientu reliability ($r = 0,888$) môžeme konštatovať, že test dosiahol vysokú hodnotu spoľahlivosti.

Podľa zamerania úloh dosiahli žiaci nasledovnú priemernú úspešnosť:

Zameranie úloh	Počet úloh	Priemerná úspešnosť
Jazyková zložka	14	70,1 %
Literárna zložka	5	67,4 %
Čítanie s porozumením	11	68,8 %

V celoslovenskom meradle mali jednotlivé úlohy podľa percentuálnej hodnoty obťažnosti nasledovné stupne náročnosti:

- veľmi ľahké: pri úspešnosti nad 80 %,
- ľahké: 60,1 – 80 %,
- stredne obťažné: 40,1 – 60 %.

Takmer polovica úloh sa sústredila na zistenie osvojenia si **faktických poznatkov**, ktoré predstavujú konkrétne znalosti – nevyhnutné základy, ktoré by žiaci mali ovládať pre následné osvojenie si ďalších, nadstavbových znalostí. Ostatné úlohy overovali osvojenie si **konceptuálnych poznatkov**, ktoré sa orientujú na vzájomné vzťahy základných prvkov – predpokladajú schopnosť prepájať a usúvzťažňovať nadobudnuté znalosti, pojmy a procesy do zmysluplného celku, pochopiť vzťahy medzi nimi a na základe toho vytvárať nové kontexty. Úlohy boli rôznorodej kognitívnej náročnosti – overovali schopnosti žiakov porozumieť, reprodukovať, analyzovať a interpretovať súvislé i nesúvislé texty, schopnosť aplikovať a prakticky používať jazykové a literárne prostriedky.

Vo vybraných úlohách sme poukázali na úspešnosť v riešení žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia (SZP) a zdravotne znevýhodnených žiakov (ZZ). Test písalo spolu 2 228 **žiakov zo SZP**, čo predstavuje **4,9 %** z celkového počtu testovaných žiakov a 3 592 **žiakov so ZZ**, teda **7,8 %** – medzi žiakmi so ZZ mali najvyššie zastúpenie žiaci s vývinovými poruchami učenia (VPU) – až 2 190 žiakov, ktorí dosiahli celkovú priemernú úspešnosť 57,4 %, test bol pre nich stredne obťažný.

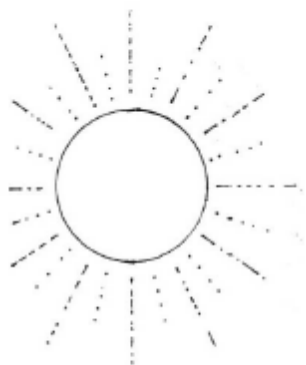
Pri hodnotení obťažnosti uvádzame v zátvorkách podiel správnych odpovedí v percentách.

Analýza úloh testovej formy A

Pri analýze jednotlivých úloh testovaného predmetu sme vychádzali z papierovej formy testu 2311. Test je tzv. NR test – rozlišovací, porovnávací, test relatívneho výkonu – analýza sa týka vždy konkrétnej úlohy a v nej nameraných údajov.

Ukážka 1

Ukážka 1

Milan Rúfus
Ako k nám prichádzajú kvety

Keď im v tichu posteľe
slnko prejde po tele,
prvé zhodia duchnu hlíny
rozospaté podbele.

Onedlho fialky
ladia modré pišťalky,
vyhrávajú mladou vôňou
do ďaleka, do diaľky.

Po tráve a poza kričky
chodí apríl po kašičky.

A keď zlaté púpavy
vysypú sa do trávy,
zavolajú ďalšie kvietky.
Skoro všetky, skoro všetky:
klince, zvonky, margarétky...

Ktože by ich spočítal?
Iba taký, čo ich sial.
Vietor?
V škole neposedel.
Kdeže by ten rátať vedel!

Slovníček

duchna – perina

podbeľ – jarná bylina s malými žltými kvietkami

kašička – ľudový názov prvosenky

klinec – klinček, voňavý kvietok

zvonec – zvonček, lúčny kvietok

Ukážka 1 patrí medzi umelecké texty, z hľadiska literárnej formy do poézie. Súčasťou ukážky, rýmovanej básne, je okrem ilustrácií aj slovníček vysvetľujúci žiakom menej známe pojmy. Na ukážku 1 sa vzťahujú úlohy 01 – 07.

01. Analýza a vyvodenie súvislostí z textu

01. Z ukážky vyplýva, že

- A fialky rozkvitajú posledné.
- B na jar kvietky prebúdza slnko.
- C jaré kvietky rozkvitnú všetky naraz.
- D všetky kvietky na lúke vie spočítať iba vietor.

Úloha 01 bola uzavretá s výberom jednej správnej odpovede zo štyroch možností. Zameraná bola na *čítanie s porozumením* a zaradená do kognitívnej úrovne *analýzy* s využitím *konceptuálnych poznatkov*. Jej cieľom bolo na základe analýzy vyvodiť súvislosti z textu. Úlohou žiakov bolo zistiť, ktoré z tvrdení vyplýva z textu.

Správnou odpoveď uviedlo **75,9 %** žiakov, na základe čoho môžeme úlohu zaradiť medzi ľahké. Počet nesprávnych žiackych odpovedí bol pomerne rovnomerne rozvrstvený medzi jednotlivé distraktory.

02. Vyhľadanie explicitne uvedenej informácie v texte

02. Napíš, ktoré kvety podľa ukážky vykvitnú ako prvé.

podbele

Otvorená úloha 02 s tvorbou krátkej odpovede sa opäť zameriavala na *čítanie s porozumením*. Zaradená bola do kognitívnej úrovne *porozumenia* s využitím *konceptuálnych poznatkov*. Zisťovala úroveň schopnosti žiakov vyhľadať v texte explicitne uvedenú informáciu. Bolo potrebné, aby sa žiaci v texte zorientovali, pochopili prenesený význam v prvej strofe a následne z nej informáciu vypísali.

Z testovaných žiakov uviedlo správnu odpoveď **41,1 %**, na základe čoho ju zaraďujeme medzi stredne obťažné, avšak pre testovaných žiakov bola **najobťažnejšou** z celého testu. Náročnosť úlohy bola zvýšená aj jej otvorenou formou. Keďže úloha bola primárne zameraná na čítanie s porozumením, za správne sme pokladali aj odpovede s pravopisnými, gramatickými či interpunkčnými chybami. Medzi nesprávnymi odpoveďami prevažovali *fialky* a *púpavy*. Uvedená úloha bola obťažnou pre žiakov klasifikovaných v I. polroku 5. ročníka známku chválitebný (37,7 %) a dobrý (22,6 %) a veľmi obťažnou pre žiakov klasifikovaných známku dostatočný (11,2 %). Úloha mala výbornú rozlišovaciu schopnosť, dokázala citlivo rozlíšiť jednotlivé výkonnostné skupiny žiakov, teda najviac úspešných (79,52 %) od najmenej úspešných (8,97 %); výborne rozlišovala aj žiakov s VPU.

03. Vyvodenie súvislostí z textu

03. Vietor nevedel podľa ukážky porátať kvietky, pretože

- A ich zasial niekto iný.
- B ešte všetky nerozkvitli.
- C sa nenaučil počítať.
- D v škole ticho sedel.

Úloha 03 bola, rovnako ako predošlá, zaradená do kognitívnej úrovne *porozumenia* s využitím *konceptuálnych poznatkov*. Uzavretá úloha overovala schopnosť žiakov vyvodit' súvislosti z časti textu. Na základe pochopenia súvislostí mali žiaci identifikovať v poslednej strofe správne odôvodnenie záporného tvrdenia.

V tejto úlohe dosiahli žiaci priemernú úspešnosť **74,6 %**, úloha bola pre nich ľahká. Obťažnosť úlohy sa zhodovala s klasifikáciou žiakov v I. polroku 5. ročníka – bola veľmi ľahká pre žiakov klasifikovaných známku výborný (89,4 %), ľahká pre žiakov klasifikovaných známku chválitebný (76,0 %), stredne obťažná pre žiakov klasifikovaných známku dobrý (57,0 %) a obťažná pre žiakov klasifikovaných známku dostatočný (32,8 %). Spomedzi distraktorov si vybrali častejšie možnosti A a B. Distraktor B bol pre žiakov zo SZP atraktívnejší ako správna odpoveď.

04. Určenie literárneho žánru a literárnej formy na základe analýzy textu

04. Ktoré tvrdenie o ukážke je pravdivé?

- A Je to bájka, patrí do poézie.
- B Je to bájka, patrí do prózy.
- C Je to báseň, patrí do prózy.
- D Je to báseň, patrí do poézie.

Úloha 04 sa zameriavala na *literárnu zložku*. Zaradená bola do kognitívnej úrovne *analýzy* s využitím *konceptuálnych poznatkov*. Jej cieľom bolo na základe analýzy obsahu a vonkajšej kompozície textu určiť literárny žáner a literárnu formu ukážky. Žiaci mali identifikovať veršovaný literárny žáner – báseň.

Z testovaných žiakov uviedlo správnu odpoveď **65,4 %**, čo ju posúva na úroveň ľahkých testových úloh. Na základe prehľadu odpovedí si žiaci spomedzi distraktorov vybrali najviac možnosť C, podľa čoho môžeme predpokladať, že vedeli identifikovať literárny útvar – báseň, identifikovanie literárnej formy – poézie, však bolo pre nich o čosi náročnejšie.

05. Určenie krátkeho útvaru ľudovej slovesnosti na základe porozumenia jeho významu

05. Ku ktorým útvarom ľudovej slovesnosti patrí nasledujúca veta?

Apríl počasie často mení, fialky však dáva zemi.

- A pranostika
- B príslovie
- C porekadlo
- D hádanka

Do *literárnej zložky* patrila aj uzavretá úloha 05, zaradená do kognitívnej úrovne *porozumenia* s potrebou využitia *konceptuálnych poznatkov*. Krátky útvar ľudovej slovesnosti zo zadania úlohy mali žiaci správne určiť ako pranostiku na základe porozumenia jej významu.

Testovaná populácia dosiahla priemernú úspešnosť **52,1 %**, úloha bola pre nich stredne obťažná. Spomedzi distraktorov žiaci vyberali najviac možnosť C, najmenej atraktívna bola pre nich možnosť D.

06. Identifikácia druhu vety podľa obsahu

06. V ktorej možnosti je správne uvedený druh nasledujúcej vety podľa obsahu?

Kdeže by ten rátať vedel!

- A opytovacia
- B zvolacia
- C rozkazovacia
- D oznamovacia

Úloha 06 sa zameriavala na *jazykovú zložku – syntaktickú rovinu*. Zaradená bola do kognitívnej úrovne *aplikácie* s využitím *konceptuálnych poznatkov*. Jej cieľom bolo pomocou nadobudnutých znalostí o druhoch viet a interpunkčných znamienkach na konci viet správne určiť podľa obsahu vetu z ukážky. Pre správne vyriešenie sa v tejto uzavretej úlohe od žiakov očakávalo nielen využitie faktických vedomostí o druhoch viet podľa obsahu, ale aj pochopenie významu vety.

Z testovaných žiakov správnu odpoveď uviedlo **64,7 %**, úloha bola na úrovni ľahkej obťažnosti. Žiaci si spomedzi distraktorov vyberali prevažne možnosť D a C, možnosť A bola pre testovanú populáciu málo atraktívna. Pre žiakov zo SZP však boli všetky distraktory atraktívnejšie ako správna odpoveď – najatraktívnejším bol distraktor C, predpokladáme, že títo žiaci riešili úlohu iba na základe interpunkčného znamienka na konci vety.

07. Aplikácia vedomostí o rýme

07. Vypíš zo štvrtej strofy ukážky pravopisne správne slovo, ktoré sa rýmuje so slovným spojením *do trávy*.

púpavy

Otvorená úloha 07 sa zameriavala na *literárnu zložku*, vyžadovala si krátku žiacku odpoveď. Zaradená bola kognitívnej úrovne *aplikácie* s využitím *konceptuálnych poznatkov*. Úloha overovala schopnosť žiakov aplikovať literárno-teoretické vedomosti o rýme a sekundárne aj o strofe. Žiaci mali správne identifikovať v poradí štvrtú strofu básne a následne nájsť slovo na konci verša, ktoré má zvukovo zhodnú poslednú slabiku so slovom v zadaní.

Správnu odpoveď uviedlo **66,3 %** testovaných žiakov, úloha bola ľahká. Vzhľadom na to, že v zadaní bolo operatívne sloveso „vypíš“ a inštrukcia „pravopisne správne“, odpoveď musela byť napísaná v tvare uvedenom v ukážke. Medzi nesprávnymi dominovali odpovede bez dĺžňa – *pupavy*, vyskytli sa aj odpovede *kvietky* a *margarétky* – pri týchto zápisoch žiaci správne identifikovali strofu, predpokladáme však, že rým identifikovali nesprávne – iba na

základe poslednej totožnej hlásky. Úloha mala výbornú rozlišovaciu schopnosť, dokázala citlivo rozlíšiť jednotlivé výkonnostné skupiny žiakov – najviac úspešných (95,05 %) od najmenej úspešných (22,45 %); výborne rozlišovala podľa výkonnosti aj žiakov s VPU (zo všetkých testových úloh najlepšie) a mala najvyšší informačný prínos u žiakov zo SZP s vysokou úrovňou schopností.

Žiakom so ZZ boli vždy kľúčové výrazy v zadaniach jednotlivých úloh zvýraznené boldom:

07. Vypíš zo štvrtej strofy ukážky slovo, ktoré sa rýmuje so slovným spojením **do trávy**.

odpoveď: _____

Ukážka 2

Ukážka 2

KOLOBEŽKOVÁ TRATĚ
Zjazd Žiarskou dolinou

V atraktívnom prostredí Žiarskej doliny si môžete prenajať PROFI KOLUBEŽKY:

- maximálna záťaž do 150 kg,
- nezávislé čelustové brzdy,
- možnosť detskej sedačky do 20 kg.

Legenda
 – kolobežková trať – chata

Naše odporúčania na výlety

- **prechádzka obnovenou starou lesnou cestou:** Žiarska dolina → Žiarska chata
⌚ približne 1 hodina a 30 minút
- **okružný výlet zo Žiarskej chaty:** Žiarska chata → Žiarske sedlo → Ostrý Roháč → Plačlivô → Smutné sedlo → Žiarska chata
⌚ približne 5 hodín
- **zjazd kolobežkou:** Žiarska chata → Žiarska dolina → ústie Žiarskej doliny
⌚ približne 20 minút

Tešíme sa na stretnutie v lone tatranskej prírody. ☎ +421 971 222 555

Slovníček
m n. m. – metrov nad morom

Ukážka 2 patrí medzi vecné texty, obsahuje kombinovaný text – nesúvislý a turistickú mapu s legendou. Na ukážku 2 sa vzťahujú úlohy **08 – 14**. S kombinovanými textami žiaci pracujú nielen v rámci vyučovacieho procesu, ale sa s nimi bežne stretávajú aj vo voľnom čase, čo sa odzrkadlilo aj na vysokej úspešnosti žiakov v úlohách zameraných na čítanie s porozumením.

08. Vyvodenie súvislostí z nesúvislého textu, zhodnotenie správnosti tvrdenia

08. Ktoré tvrdenie je na základe ukážky pravdivé?

- A** Deti môžu jazdiť na kolobežkách len v detskej sedačke.
- B** Kolobežková trať vedie cez Plačlivô.
- C** Na kolobežkách môžu jazdiť všetci do 150 kg.
- D** Zjazd na kolobežkách trvá 1 hodinu a 30 minút.

Uzavretá úloha 08 zameraná na *čítanie s porozumením* bola zaradená do kognitívnej úrovne *hodnotenia* s využitím *konceptuálnych poznatkov*. Jej cieľom bolo posúdiť pravdivosť jednotlivých tvrdení na základe analýzy a vyvodenia súvislostí z textových častí ukážky. Od žiakov sa očakávalo, že si dôsledne prečítajú ukážku, porovnajú informácie v nej uvedené s jednotlivými tvrdeniami v úlohe a na základe toho zhodnotia, ktoré z tvrdení je pravdivé.

Z testovaných žiakov uviedlo správnu odpoveď **78,2 %**, aj napriek vyššej kognitívnej náročnosti bola úloha pre testovaných žiakov ľahká. Nesprávne žiacke odpovede boli pomerne rovnomerne rozvrstvené medzi jednotlivé distraktory.

09. Vyhľadanie explicitne uvedenej informácie v mape

09. Napíš názov národného parku, v ktorom sa podľa mapy v ukážke nachádza kolobežková trať.

Tatranský národný park

Úloha 09 overovala schopnosť žiakov *čítať s porozumením*. Zaradená bola do kognitívnej úrovne *porozumenia* s využitím *konceptuálnych poznatkov*. Cieľom úlohy bolo vyhľadať v mape explicitne uvedenú informáciu. Úloha bola otvorená s potrebou krátkej žiackej odpovede. Inštrukciou v zadaní boli žiaci nasmerovaní, aby odpoveď hľadali na mape.

Správnu odpoveď uviedlo **75,1 %** testovaných žiakov, hodnota obťažnosti úlohu posunula medzi ľahké. Keďže bola úloha zameraná na čítanie s porozumením, prihliadali sme iba na vecnú správnosť odpovede, ako správna bola vyhodnotená aj odpoveď *TANAP*, za správne sme pokladali aj odpovede s pravopisnými a gramatickými chybami, bez diakritiky a rozlišovania malých a veľkých začiatkových písmen. Medzi nesprávnymi odpoveďami figurovali: *Žiarska dolina*, *Žiarska chata*, *Trnavský*. Úloha veľmi dobre odlišovala najmenej úspešných žiakov.

10. Vyhľadanie informácie na mape

10. Kolobežkovú trať nájdeme na mape v ukážke podľa

☐ A	turistickej značky.	☐ C	znaku chaty.
☐ B	dopravnej značky.	☒ D	znaku kolobežky.

Na čítanie s porozumením bola zameraná aj uzavretá úloha 10, rovnako patriaca do kognitívnej úrovne *porozumenia* s využitím *konceptuálnych poznatkov*. Jej cieľom bolo vyhľadať explicitne uvedenú informáciu na mape. Žiaci mali požadovanú informáciu nájsť v časti Legenda.

Správnu odpoveď uviedlo **84,8 %** žiakov, úloha bola pre žiakov veľmi ľahká. Distraktor B sme identifikovali ako najmenej atraktívny.

11. Vyhľadanie explicitne uvedenej informácie v texte

11. Kde sa podľa ukážky začína zjazd kolobežiek?

☒ A	pri Žiarskej chate	☐ C	pri Baranci
☐ B	v Žiarskom sedle	☐ D	v Baníkove

Aj úloha 11 patrila do *čítania s porozumením* a do kognitívnej úrovne *porozumenia* s využitím *konceptuálnych poznatkov*. Úloha bola uzavretá, overovala schopnosť žiakov vyhľadať v texte explicitne uvedenú informáciu.

Požadovanú informáciu mohli žiaci vyhľadať aj na mape, aj v textovej časti ukážky, predpokladáme, že aj z tohto dôvodu bola úloha s úspešnosťou **92,2 %** veľmi ľahká, v teste **najľahšia**. Veľmi málo atraktívne boli najmä distraktory D a C. Aj žiaci s VPU a zo SZP túto testovú úlohu zvládli najlepšie, avšak pre žiakov zo SZP bola stredne obťažná (59,8 %).

12. Identifikácia slohového útvaru na základe charakteristických znakov

12. V ktorej možnosti je správne pomenovanie nasledujúcej ukážky?

Vážení návštevníci,
dňa 24. mája 2022 bude kolobežková trať uzavretá z dôvodu pravidelnej údržby kolobežiek. Všetkým záujemcom sa ospravedlňujeme.
Ďakujeme za porozumenie, staráme sa o Vašu bezpečnosť.

☐ A	list	☒ B	oznam	☐ C	správa	☐ D	pozvánka

Uzavretá úloha 12 bola zameraná na *jazykovú zložku* – *sloh*, zaradená do kognitívnej úrovne *aplikácie* s využitím *konceptuálnych poznatkov*. Jej cieľom bolo určiť slohový útvar krátkej ukážky na základe identifikácie jej charakteristických znakov.

Správnu odpoveď uviedlo **89,2 %** žiakov. Na základe tejto hodnoty bola úloha pre žiakov veľmi ľahká. Spomedzi nesprávnych odpovedí si vybrali najčastejšie možnosť C, najmenej atraktívny bol distraktor A. Na základe úspešnosti môžeme konštatovať, že testovaní žiaci poznajú charakteristické znaky jednotlivých slohových útvarov a vedia

ich od seba bez problémov odlišiť. Úloha dokázala výborne rozlíšiť jednotlivé výkonnostné skupiny žiakov zo SZP.

13. Aplikácia pravopisu vlastných mien a osobných zámen pri písaní pohľadnice

13. Peter by rád poslal pohľadnicu svojej starkej. V ktorej možnosti je text pohľadnice napísaný pravopisne správne?

- A Milá starká, pozdravujem ťa z Vysokých tatier. Myslím na teba. tvoj Peťo
- B Milá starká, pozdravujem Ťa z Vysokých Tatier. Myslím na Teba. Tvoj Peťo
- C Milá starká, pozdravujem Ťa z Vysokých tatier. Myslím na Teba. Tvoj Peťo
- D Milá starká, pozdravujem ťa z Vysokých Tatier. Myslím na teba. tvoj Peťo

Úloha 13 taktiež patrila do *jazykovej zložky* so zameraním na *pravopis* v prepojení s *morfológickou rovinou a slohom*. Zaradená bola do kognitívnej úrovne *aplikácie* s využitím *faktických poznatkov*. Prostredníctvom krátkeho pozdravu na pohľadnici overovala kompetenciu žiakov aplikovať nadobudnuté faktické vedomosti o pravopise vlastných mien a osobných zámen. Od žiakov sa očakávalo, že v krátkom texte identifikujú názov pohoria, krstné meno a osobné zámená (základné aj privlastňovacie) – následne zistia, v ktorej možnosti sú správne uplatnené zásady pravopisu vlastných mien aj zámen v písomnom styku.

Z testovaných žiakov uviedlo správnu odpoveď **60,7 %**, čo úlohu posúva na úroveň ľahkých testových úloh. Najčastejšou nesprávnou odpoveďou bola odpoveď D (23,7 %), na základe čoho usudzujeme, že takmer štvrtina testovaných žiakov nemá dostatočne osvojený pravopis osobných zámen v písomnej komunikácii.

14. Identifikácia čísloviek

14. Napíš slovom alebo číslicou, koľko čísloviek sa nachádza v nasledujúcej vete.

Výlet zo Žiarskej chaty na Ostrý Roháč a späť trval desiatim turistom s dvoma sprievodcami približne päť hodín.

tri

Úloha 14 s tvorbou krátkej odpovede patrila do *jazykovej zložky – morfológickej roviny*. Zaradená bola do kognitívnej úrovne *aplikácie* s využitím *faktických poznatkov*. Cieľom úlohy bolo aplikovať nadobudnuté poznatky o číslovkách. Úlohou žiakov bolo identifikovať vo vete číslovky a napísať ich počet. Všetky tri číslovky boli základné a určité, vo vete napísané slovom.

Správnou odpoveď uviedlo **80,5 %** žiakov, úloha bola pre žiakov veľmi ľahká. Za správne sme považovali aj odpovede s pravopisnými chybami, resp. bez diakritiky, taktiež odpovede, v ktorých žiaci všetky tri číslovky vypísali. Medzi nesprávnymi odpoveďami boli najčastejšie uvedené *dve* a *štyri* číslovky. Úloha veľmi dobre odlišovala najmenej úspešných žiakov, zároveň mala najvyšší informačný prínos u žiakov s VPU s priemernou úrovňou schopností a u žiakov zo SZP s vysokou úrovňou schopností.

Ukážka 3

Ukážka 3

Eva Obúrková
O liptovských permoníkoch

V každej bani, kde sa ťažilo zlato, bývali aj permoníci. Nechýbali ani v baniach nad horskou osadou Magurka na Liptove, kde sa história baníctva začala písať už v 13. storočí. Kopali by tu zrejme až dodnes, nebyť pahltnej vrchnosti. Títo páni vymysleli, ako si permoníkov podplatiť, aby kopali ešte viac, ešte hlbšie a, samozrejme, iba pre ich nenásytné vrečko. Od baníkov sa vyzvedeli, že pod zemou bývajú malí otrhaní mužičkovia. Aby si ich naklonili, dali im našiť nové nohavice, plášte, čižmičky a klobúky. Potom ich položili na miesto, kde ľudia permoníkov najčastejšie vidali. Lenže to sa dostali!

Permoníci si nové šaty poobliekali, ale vstúpiť do panských služieb bolo to posledné, čo by im prišlo na um! Celú vec si vysvetlili tak, že ich panstvo vyplatilo z magurských baní a oni tam teda už nemajú právo zostať. S plačom si zbalili svojich päť slivák a odišli, nikto nevie kam. Len čo zmizli permoníci, začalo miznúť aj zlato. Svojich päť slivák si nakoniec pobrali aj baníci. Rovnako ako ich malí pomocníci, ani oni neprestali ľutovať za slávnymi magurskými baňami.

Slovníček

permoník – banský škriatok

Ukážka 3 patrí medzi umelecké súvislé texty, ide o prozaický útvar. Na ukážku 3 sa vzťahujú úlohy 15 – 21.

15. Vyvodenie informácie z umeleckého textu

15. Kto chcel, aby permoníci kopali ešte viac zlata?

- A magurskí baníci
- B poddaný ľud
- C pahltná vrchnosť
- D pomocníci baníkov

Úloha 15 bola zameraná na *čítanie s porozumením*, zaradená do kognitívnej úrovne *porozumenia* s využitím *konceptuálnych poznatkov*. Uzavretá úloha zisťovala úroveň schopnosti žiakov vyvodiť z umeleckého textu informáciu na základe porozumenia informáciám v texte explicitne obsiahnutým. Pre správne riešenie úlohy bolo potrebné porozumieť súvislostiam a vzájomným prepojeniam textových jednotiek v prvom odseku ukážky.

Z testovaných žiakov uviedlo správnu odpoveď **48,4 %**, úloha bola stredne obťažná. Žiaci si spomedzi nesprávnych odpovedí vybrali najčastejšie distraktor A (37,5 %), žiaci s VPU a zo SZP si tento distraktor vybrali viac ako správnu odpoveď – predpokladáme, že dôvodom bola nesprávna identifikácia jazykových konektorov a s tým súvisiace nepochopenie nadväznosti týchto prvkov v texte (pahlná vrchnosť – títo pani), na základe čoho nesprávne volili možnosť „baníci“, ktorí sú v texte spomenutí v nasledujúcej vete a v inej súvislosti. Úloha mala výbornú rozlišovaciu schopnosť, dokázala citlivo rozlíšiť jednotlivé výkonnostné skupiny žiakov, teda najviac úspešných (86,28 %) od najmenej úspešných (14,5 %); výborne rozlišovala aj žiakov s VPU.

16. Vyhľadanie explicitne uvedenej informácie v texte

16. Vypíš z ukážky pravopisne správne názov regiónu Slovenska, v ktorom leží osada Magurka.

na Liptove

Na čítanie s porozumením bola zameraná aj úloha 16, zaradená do kognitívnej úrovne *porozumenia* s využitím *konceptuálnych poznatkov*. Jej cieľom bolo vyhľadať v texte explicitne uvedenú informáciu. Úloha bola otvorená a vyžadovala si krátku odpoveď. Na rozdiel od úlohy 09 sa však pri vyhodnocovaní tejto prihliadalo aj na uplatnenie pravopisných javov (pravopis vlastných mien), nakoľko obsahovala v zadaní inštrukciu „vypíš pravopisne správne“.

Správnu odpoveď uviedlo **82,7 %** testovaných žiakov, úloha bola pre žiakov veľmi ľahká, avšak veľmi dobre odlišovala najmenej úspešných žiakov, zároveň výborne rozlišovala žiakov zo SZP (zo všetkých testových úloh najlepšie). Táto úloha mala najvyšší informačný prínos u žiakov s VPU s nízkou úrovňou schopností a u žiakov zo SZP s vysokou úrovňou schopností. V uvedenej úlohe sa objavili stredne vecne významné rozdiely pri porovnaní úspešnosti žiakov bez SZP (85,4 %) a žiakov zo SZP (27,7 %), pre žiakov zo SZP bola táto úloha obťažná.

17. Porozumenie významu ustáleného slovného spojenia na základe kontextu

17. V ktorej možnosti je správne vysvetlený význam nasledujúcej vety z ukážky?

Zballili si svojich päť slivák.

- A Obrali ovocie zo stromu.
- B Odišli so skromným majetkom.
- C Zobrali si svoju zaslúženú odmenu.
- D Zjedli len malú časť ovocia.

Úloha 17 zameraná na čítanie s porozumením sekundárne zasahovala aj do lexikálnej roviny jazyka. Zaradená bola do kognitívnej úrovne *porozumenia* s využitím *konceptuálnych poznatkov*. Úloha overovala schopnosť žiakov správne pochopiť na základe kontextu význam frazeologickej jednotky.

Správnu odpoveď uviedlo **50,6 %** žiakov, úloha bola pre nich stredne obťažná. Žiaci si spomedzi nesprávnych odpovedí vybrali prevažne distraktor C (38,5 %), z čoho usudzujeme, že si síce uvedomovali, že význam tohto slovného spojenia je prenesený, avšak

mu správne neporozumeli. Tento distraktor bol pre žiakov zo SZP atraktívnejší ako správna odpoveď. Najmenej atraktívny bol distraktor D. Táto úloha najmenej korelovala so zvyškom testu.

Úloha zameraná na pochopenie významu slovného spojenia s preneseným významom bola pre žiakov s autizmom, s narušenou komunikačnou schopnosťou a so sluchovým postihnutím nahradená nasledujúcou úlohou zameranou na čítanie s porozumením.

17. Permoníci z ukážky boli

- A malí a odtrhnutí mužičkovia.
- B malí a otrhaní mužičkovia.
- C malí a špinaví mužičkovia.
- D malí a bohatí mužičkovia.

18. Analýza a vyvodenie kľúčovej informácie z textu

18. V ktorej možnosti je kľúčová informácia o permoníkoch z ukážky?

- A Poddaní im nechali našiť nové nohavice a plášte.
- B Pracovali v lesoch nad horskou osadou Magurka.
- C Najčastejšie ich spozorovali v uhoľných baniach.
- D Vinou chamtivých pánov prestali kopať v baniach.

Uzavretá úloha 18 bola posledná zameraná na *čítanie s porozumením*, avšak v značnej miere prepojená so slohom, zaradili sme ju do kognitívnej úrovne *analýzy* s využitím konceptuálnych poznatkov. Cieľom tejto úlohy bolo určiť kľúčovú informáciu z textu. Očakávalo sa, že žiaci na základe analýzy textu vyvodí, ktorá z informácií o permoníkoch je kľúčová, zároveň aj pravdivá.

Správnou odpoveď uviedlo **42,0 %** žiakov, úloha bola pre žiakov stredne obťažná. Medzi nesprávnymi odpoveďami prevažovali distraktory B (pracovali v baniach, nie v lesoch) a A (nové plášte dali permoníkom našiť páni). Tieto dva distraktory vyberali žiaci zo SZP častejšie ako správnu odpoveď. Pre žiakov s VPU (29,4 %) bola táto úloha z celého testu najobťažnejšou, dôvodom môže byť jej náročnosť na čítanie – vyžadovala prácu s celou ukážkou a dôkladné prečítanie jednotlivých možností, ktoré boli v porovnaní s ostatnými dlhšie.

19. Aplikácia vedomostí o slovotvorných slabičných a neslabičných predponách slovies

19. V ktorej možnosti nemá sloveso predponu?

- A našiť plášte
- B zbaliť batôžtek
- C podplatiť permoníkov
- D vídať baníkov

Úloha 19 bola zameraná na *jazykovú zložku – lexikálnu rovinu*. Zaradená bola do kognitívnej úrovne *aplikácie* s využitím *faktických poznatkov*. Uzavretá úloha zisťovala, či žiaci dokážu aplikovať teoretické poznatky o tvorení slov odvodzovaním slabičnými i neslabičnými predponami. Žiaci mali identifikovať v slovných spojeniach sloveso a následne zistiť, ktoré nie je odvodené pomocou predpony. V distraktoroch boli dve slovesá utvorené slabičnými predponami (na-, pod-) a jedno neslabičnou (z-). Zadanie úlohy bolo formulované záporne, na negáciu bolo poukázané podčiarknutím slova „nemá“. Negáciou v zadaní sa náročnosť úlohy mierne zvýšila.

Z testovaných žiakov uviedlo správnu odpoveď **60,9 %**, na základe uvedenej hodnoty obťažnosti bola pre nich úloha ľahká. Žiaci si spomedzi nesprávnych odpovedí vo väčšej miere vyberali distraktor B obsahujúci sloveso s neslabičnou predponou (z-), ktorá je v porovnaní so slabičnými na identifikáciu náročnejšia. Táto úloha mala najvyšší informačný prínos u žiakov s VPU s priemernou úrovňou schopností, avšak naopak, o žiakoch zo SZP priniesla len minimum informácií.

20. Slovnodruhovú analýzu vety a určenie pádu podstatného mena

20. V ktorom páde je podstatné meno v nasledujúcej vete?

Ani oni neprestali ľutovať za slávnymi magurskými baňami.

- A** v inštrumentáli
- B** v akuzatíve
- C** v datíve
- D** v lokáli

Úloha 20 sa zameriavala na *jazykovú zložku – morfológickú rovinu*, zaradená bola do kognitívnej úrovne *analýzy* s využitím *faktických poznatkov*. Mala overiť schopnosť žiakov aplikovať teoretické poznatky o podstatných menách a ich gramatických kategóriách v praktickej úlohe. Žiaci mali prostredníctvom slovnodruhovej analýzy identifikovať vo vete podstatné meno a určiť v ktorom je páde.

Správne odpovedalo **75,7 %** žiakov, úloha bola pre nich ľahká. Medzi nesprávnymi odpoveďami boli relatívne rovnomerne zastúpené všetky distraktory – predpokladáme, že inštrumentál je pád, ktorý žiaci nemajú problém jednoznačne určiť, ak ovládajú pádové otázky. Úloha výborne rozlišovala podľa výkonnosti žiakov s VPU. Obťažnosť úlohy korešpondovala s klasifikáciou žiakov v I. polroku 5. ročníka – bola veľmi ľahká pre žiakov klasifikovaných známkou výborný (93,0 %), ľahká pre žiakov klasifikovaných známkou chválitebný (79,0 %), stredne obťažná pre žiakov klasifikovaných známkou dobrý (53,8 %) a obťažná pre žiakov klasifikovaných známkou dostatočný (32,0 %).

21. Identifikácia zdobneniny

21. Vypíš z nasledujúcej vety pravopisne správne zdobneninu.

Aby si ich naklonili, dali im našit' nové nohavice, plášte, čižmičky a klobúky.

čičžmičky

Úloha 21 bola zameraná na *literárnu zložku*, zaradená do kognitívnej úrovne *aplikácie* s využitím *faktických poznatkov*. Otvorená úloha zisťovala, či žiaci dokážu aplikovať teoretické poznatky o zdobneninách v praktickej úlohe. Žiaci mali zdobneninu identifikovať vo vete. Vzhľadom na fakt, že zadanie úlohy obsahovalo inštrukciu „vypíš pravopisne správne“, pri vyhodnocovaní sa prihliadalo aj na uplatnenie pravopisných javov.

Správne odpovedalo **79,2 %** žiakov, úloha bola pre nich ľahká, väčšina z nich má túto problematiku už osvojenú. Medzi nesprávnymi odpoveďami dominovali odpovede s pravopisnými chybami. Zastúpené boli aj také odpovede, kde dali žiaci do tvaru zdobneniny iné slová z vety (napr. *klobúčiky*). Úloha veľmi dobre odlišovala najmenej úspešných žiakov, zároveň mala najvyšší informačný prínos u žiakov s VPU s nízkou úrovňou schopností a u žiakov zo SZP s vysokou úrovňou schopností. V uvedenej úlohe sa ukázali stredne vecne významné rozdiely v úspešnosti žiakov bez SZP (82,2 %) a žiakov zo SZP (17,6 %), pre žiakov zo SZP bola táto úloha veľmi obťažná. Žiaci s VPU dosiahli v tejto úlohe úspešnosť 80,8 %, úloha bola pre nich veľmi ľahká – vzhľadom na ich zdravotné znevýhodnenie bolo pri vyhodnocovaní prihliadané len na vecnú správnosť, uznané boli aj odpovede s pravopisnými, gramatickými i interpunkčnými chybami.

Úlohy 22 – 30

22. Určenie vybraného slova s podobným významom

22. V ktorej možnosti má vybrané slovo podobný význam ako podčiarknuté slovo v nasledujúcej vete?

Tomáš sa ku škole blížil svižným krokom.

- A** rýchlym **B** pyšným **C** obyčajným **D** neobvyklým

Uzavretá úloha 22 patrila do *jazykovej zložky* – *lexikálnej roviny*. Bola zaradená do kognitívnej úrovne *aplikácie* s využitím *faktických poznatkov*. Cieľom úlohy bolo aplikovať poznatky o synonymách. Žiaci mali identifikovať vybrané slovo s podobným významom.

Z testovaných žiakov uviedlo správnu odpoveď **79,9 %**, úloha bola pre žiakov ľahká. Spomedzi nesprávnych odpovedí si vyberali prevažne možnosť B. Distraktor D sme identifikovali ako najmenej atraktívny.

23. Aplikácia vedomostí o spodobovaní spoluhlások vo vnútri slova

23. V ktorej možnosti nastáva spodobovanie len vo vnútri slov?

- A** hrudka, včela, loďka
 B obraz, loďka, klbko
 C obraz, včela, prosba
 D hrudka, prosba, klbko

Úloha 23 bola zameraná na *jazykovú zložku* – *zvukovú rovinu*, zaradená do kognitívnej úrovne *aplikácie* s využitím *faktických poznatkov*. Uzavretá úloha overovala žiakov aplikovať nadobudnuté poznatky o spodobovaní hlások – mali určiť, v ktorých slovách nastáva spodobovanie vo vnútri. Distraktor A bolo potrebné vylúčiť kvôli slovu *včela*, v ktorom nastáva spodobovanie na začiatku, distraktor B pre slovo *obraz*, kde nastáva spodobovanie na konci, v distraktore C sa nachádzali obe slová – *včela* a *obraz*.

Z testovaných žiakov správnu odpoveď uviedlo **69,9 %**, na základe tejto hodnoty bola pre žiakov úloha ľahká a väčšina z nich ju zvládla na primeranej úrovni. Počet nesprávnych žiackych odpovedí bol pomerne rovnomerne rozvrstvený medzi jednotlivé distraktory. Úloha mala výbornú rozlišovaciu schopnosť, dokázala citlivo rozlíšiť jednotlivé výkonnostné skupiny žiakov, teda najviac úspešných (97,18 %) od najmenej úspešných (26,54 %); výborne rozlišovala aj žiakov s VPU.

Pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou a so sluchovým postihnutím bola táto úloha nahradená nasledujúcou úlohou – taktiež zo zvukovej roviny, avšak zameranou na slabikotvorné spoluhlásky.

23. V ktorej možnosti sa nachádza **slovo so slabikotvornou spoluhláskou**?

- A hrudka
- B obraz
- C včela
- D kľbko

24. Uplatnenie zhody podstatného a prídavného mena v rode, čísle a páde pri skloňovaní

24. Napíš pravopisne správne podčiarknuté slovné spojenie z nasledujúcej vety v tvare nominatívu množného čísla.

V povesti o tatranskom ples sú opísané aj krásy slovenskej prírody.

tatranské plesá

Úloha 24 patrila do *jazykovej zložky* so zameraním na *morfologickú rovinu*, zaradená bola do kognitívnej úrovne *aplikácie* s využitím *faktických poznatkov*. Cieľom úlohy bolo uplatniť pri skloňovaní zhodu podstatného a prídavného mena. Úloha bola otvorená a vyžadovala si krátku odpoveď. Slovné spojenie, na ktoré sa viazalo zadanie, mali žiaci vo vete podčiarknuté, ich úlohou ho bolo zmeniť tvar slovného spojenia a uplatniť pri tom kategóriu zhody.

Správnu odpoveď uviedlo **42,0 %** testovaných žiakov, úloha bola stredne obťažná, náročnosť zvýšila aj jej otvorená forma. Nakoľko bola v zadaní inštrukcia „pravopisne správne“, uznaný bol len uvedený tvar, teda nominatív plurálu. Medzi nesprávnymi odpoveďami sa vyskytovalo slovné spojenie v nominatíve singuláru, v iných pádoch plurálu, najčastejšie v lokáli. V odpovediach bolo zaznamenaných v niekoľkých prípadoch aj slovné spojenie *tatranské plesy*, teda za podstatné meno v tvare nominatívu určili namiesto slova *pleso* slovo *ples*, čo je nesprávna odpoveď – pravdepodobne z dôvodu neporozumenia jeho významu. Úloha mala výbornú rozlišovaciu schopnosť, dokázala citlivo rozlíšiť jednotlivé výkonnostné skupiny žiakov, teda najviac úspešných (75,90 %) od najmenej úspešných (5,77 %); výborne rozlišovala aj žiakov s VPU. Pre žiakov zo SZP (4,1 %) bola táto úloha z celého testu najobťažnejšou, informácie priniesla len o žiakoch zo SZP s vysokou úrovňou schopností – dôvodom môže byť fakt, že určovanie gramatických kategórií je abstraktné, avšak je potrebné, aby žiaci pred samotným praktickým používaním najsôr ovládali pojmy teoreticky.

25. Slovnodruhovú analýzu vety a identifikácia neurčitku

25. Vypíš z nasledujúcej vety sloveso, ktoré je v neurčitku.

Radosť z úspechu a vytrvalosť ťa môžu posunúť k náročnejším výzvam.

posunúť

Otvorená úloha 25 vyžadujúca si krátku odpoveď patrila do *jazykovej zložky – morfolologickej roviny*, zaradená bola do kognitívnej úrovne *analýzy* s využitím *faktických poznatkov*. Cieľom úlohy bolo overiť poznatky žiakov o slovesách. Prostredníctvom slovnodruhovej analýzy mali žiaci vo vete identifikovať slovesá a následne určiť, ktoré z nich je v základnom tvare.

Správnu odpoveď uviedlo celkovo **53,5 %** testovaných žiakov, úloha bola pre nich stredne obťažná. Medzi nesprávnymi odpoveďami dominovali slová *vytrvalosť* a *radosť* – pravdepodobne pri riešení títo žiaci neurobili slovnodruhový rozbor vety, ale sa zamerali iba na to, že neurčitok slovesa sa končí na *-ť*. Podobne ako dve predchádzajúce, aj táto úloha mala výbornú rozlišovaciu schopnosť, dokázala citlivo rozlíšiť jednotlivé výkonnostné skupiny žiakov, teda najviac úspešných (86,20 %) od najmenej úspešných (15,05 %); výborne rozlišovala aj žiakov s VPU. Úloha mala najvyšší informačný prínos u žiakov zo SZP s vysokou úrovňou schopností.

26. Uplatnenie pravopisu i/í/y/ý po obojakých spoluhláskach

26. V ktorej možnosti sú všetky chýbajúce slová uvedené pravopisne správne?

Zlá ľudská vlastnosť je _____.
V topánke ma stále niečo _____.
Aj múdry sa _____.
Radosť vždy rozdáva _____ človek.

- A pýcha, pychá, mýli, mylý
- B pícha, pichá, míli, mylý
- C pýcha, pichá, mýli, milý
- D pícha, pychá, míli, milý

Úloha 26 bola zameraná na *jazykovú zložku – pravopis*, zaradená do kognitívnej úrovne *aplikácie* s využitím *faktických poznatkov*. Uzavretá úloha overovala schopnosť žiakov prakticky aplikovať teoretické poznatky o pravopise i/í/y/ý po obojakých spoluhláskach. Žiaci mali uplatniť na základe kontextu pravopisné princípy v slovách, ktoré rovnako alebo podobne znejú, ale majú odlišný pravopis i/í/y/ý po obojakých spoluhláskach.

Z testovaných žiakov uviedlo správnu odpoveď **77,6 %**, úloha bola pre nich ľahká. Žiaci si spomedzi nesprávnych odpovedí volili najmä distraktory A a D.

Úloha výborne rozlišovala žiakov s VPU, bola však pre nich nasledovne formálne upravená:

26. V ktorej možnosti sú **všetky chýbajúce slová doplnené pravopisne správne**?

- A** Zlá ľudská vlastnosť je pýcha.
V topánke ma stále niečo pychá.
Aj múdry sa mýli.
Radosť vždy rozdáva mylý človek.
- B** Zlá ľudská vlastnosť je pícha.
V topánke ma stále niečo pichá.
Aj múdry sa míli.
Radosť vždy rozdáva mylý človek.
- C** Zlá ľudská vlastnosť je pýcha.
V topánke ma stále niečo pichá.
Aj múdry sa mýli.
Radosť vždy rozdáva milý človek.
- D** Zlá ľudská vlastnosť je pícha.
V topánke ma stále niečo pychá.
Aj múdry sa míli.
Radosť vždy rozdáva milý človek.

27. Aplikácia vedomostí o rozdeľovaní slov na slabiky

27. V ktorej možnosti sú všetky slová správne rozdelené na slabiky?

- A** do-vo-len-ka, rie-čka, sl-nko
- B** do-vo-le-nka, rieč-ka, sl-nko
- C** do-vo-len-ka, rieč-ka, sln-ko
- D** do-vo-le-nka, rie-čka, sln-ko

Uzavretá úloha 27 sa zameriavala na *jazykovú zložku – zvukovú rovinu jazyka a pravopis*, zaradená bola do kognitívnej úrovne *aplikácie* s využitím *faktických poznatkov*. Jej cieľom bolo aplikovať teoretické poznatky o rozdeľovaní slov na slabiky v praktickej úlohe. Žiaci mali zistiť, v ktorej možnosti sú správne rozdelené všetky tri slová. V slove *dovolenka* sa nachádza skupina dvoch spoluhlások, žiaci mali identifikovať ako správne rozdelenie na rozhraní medzi nimi – *do-vo-len-ka*. V slove *riečka* sme okrem skupiny dvoch spoluhlások overovali aj schopnosť rozdeliť slovo s dvojhláskou – *rieč-ka*. V slove *slnko* je skupina štyroch spoluhlások, avšak žiaci si museli uvedomiť, že druhá v poradí je slabikotvorná, slovo sa teda rozdeľuje podľa rovnakého princípu ako predchádzajúce – *sln-ko*.

Správnu odpoveď uviedlo **82,8 %** žiakov, úloha bola pre nich veľmi ľahká, väčšina má túto problematiku už osvojenú. Ako najmenej atraktívny sme identifikovali distraktor B.

28. Identifikácia podstatného mena podľa vzoru

28. Vypíš z nasledujúcej vety podstatné meno, ktoré sa skloňuje podľa vzoru *dub*.

Remeselníci z našej dediny predvádzali svoje výrobky z hlíny a kameňa.

výrobky

Úloha 28 patrila do *jazykovej zložky – morfolologickej roviny*, zaradená bola do kognitívnej úrovne *aplikácie* s využitím *faktických poznatkov*. Otvorená úloha, ktorá si vyžadovala krátku odpoveď, overovala schopnosť žiakov identifikovať vo vete podstatné meno, ktoré sa skloňuje podľa príslušného vzoru. Prostredníctvom slovnodruhovej analýzy mali žiaci vo vete identifikovať všetky podstatné mená (*remeselníci, dediny, výrobky, hlíny, kameňa*) a následne určiť, ktoré z nich sa skloňuje podľa vzoru *dub*, teda je mužského rodu (vylúčené slová *dediny* a *hlíny*), neživotné (vylúčené slovo *remeselníci*) a v nominatívne singuláru zakončené na tvrdú alebo obojakú spoluhlásku (vylúčené slovo *kameňa*).

Z testovaných žiakov uviedlo správnu odpoveď **55,9 %**, úloha bola stredne obťažná, čo zrejme súvisí s tým, že k správnej odpovedi viedli viaceré kroky. Medzi nesprávnymi odpoveďami boli ostatné podstatné mená, ktoré sa vo vete nachádzali. Predpokladáme, že žiaci, ktorí uviedli slová *hlíny* a *dediny*, sa zamerali len príponu *-y* vzoru *dub* a neuvedomili si, že slová sú ženského rodu. Táto úloha patrila k úlohám, ktoré najviac prispeli k presnosti merania a z celého testu **najlepšie rozlišovala** jednotlivé výkonnostné skupiny žiakov, teda najviac úspešných (93,84 %) od najmenej úspešných (10,83 %); výborne rozlišovala aj žiakov s VPU. Pre žiakov zo SZP sa úloha stala veľmi obťažnou, druhou najnáročnejšou v teste, dosiahli v nej priemernú úspešnosť len 9,8 % – najviac informácií priniesla o žiakoch zo SZP s vysokou úrovňou schopností

29. Určenie slova s opačným významom

29. Vypíš z nasledujúcej vety pravopisne správne slovo s opačným významom k slovu *prázdny*.

Vždy si dávam do ovocného čaju plnú lyžičku domáceho medu.

plnú

Otvorená úloha 29, ktorá si vyžadovala krátku odpoveď, bola zameraná na *jazykovú zložku – lexikálnu rovinu*. Zaradili sme ju do kognitívnej úrovne *aplikácie* s využitím *faktických poznatkov*. Cieľom úlohy bolo aplikovať vedomosti o antonymách. Žiaci mali vo vete identifikovať slovo s opačným významom.

Správnu odpoveď uviedlo **75,6 %** testovaných žiakov, úloha bola pre nich ľahká. Medzi nesprávnymi odpoveďami figurovalo najmä slovo *domáceho* – v tomto prípade bola splnená len požiadavka slovnodruhovej zhody, medzi slovami však nebol antonymický vzťah. Rovnako ako predchádzajúca, aj táto úloha patrila k tým, ktoré najviac prispeli k presnosti merania a mala výbornú rozlišovaciu schopnosť, dokázala citlivo rozlíšiť jednotlivé výkonnostné skupiny žiakov. Obťažnosť úlohy korešpondovala s klasifikáciou žiakov v I. polroku 5. ročníka – bola veľmi ľahká pre žiakov klasifikovaných známku výborný (93,0 %), ľahká pre žiakov klasifikovaných známku chválitebný (79,2 %), stredne obťažná pre žiakov klasifikovaných známku dobrý (55,7 %) a obťažná pre žiakov klasifikovaných známku dostatočný (21,9 %). Úloha výborne rozlišovala aj žiakov s VPU. Najviac informácií priniesla o žiakoch s VPU s nízkou úrovňou schopností a o žiakoch zo SZP s vysokou úrovňou schopností.

30. Aplikácia vedomostí o vonkajšej kompozícii básne

30. V ktorej možnosti je tvrdenie o nasledujúcej básni pravdivé?

Martina Dobříková
Dúha

*Každá dúha rada spieva,
nechce papier notový,
všetky noty kreslí priamo
do farebnej osnovy.*

*Keď si slnko vezme svoje
dirigentské paličky,
spolu s dažďom vymýšľajú
fantastické pesničky.*

Uvedená báseň má

A osem veršov, dve strofy.

C štyri verše, dve strofy.

B štyri verše, osem strof.

D osem veršov, štyri strofy.

Úloha 30 sa zameriavala na *literárnu zložku*. Zaradená bola do kognitívnej úrovne *aplikácie* s využitím *faktických poznatkov*. Súčasťou zadania bol krátky umelecký veršovaný text, báseň, na ktorom sa overovala schopnosť žiakov aplikovať teoretické poznatky o vonkajšej kompozícii básne. Pre správne vyriešenie úlohy nebolo potrebné porozumenie textu, ani jeho prečítanie – od žiakov sa očakávalo, že sa zamerajú na vonkajšiu kompozíciu básne, teda na poéziu ako literárnu formu, a rozlíšia pojmy verš a strofa.

Z testovaných žiakov správnu odpoveď uviedlo **75,3 %**, úloha bola ľahká. Žiaci si spomedzi nesprávnych odpovedí vybrali najčastejšie distraktor C, pravdepodobne spočítali, koľko veršov obsahuje jedna strofa. Distraktor D bol pre žiakov málo atraktívny.

Literatúra:

1. FICO, M. – KOSTOLANSKÁ, J. – KURAJOVÁ STOPKOVÁ, J. : *Testovanie 5 2022. Správa zo štatistického spracovania testu zo slovenského jazyka a literatúry, kód testu 2311. Výsledky žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia*. Bratislava: NÚCEM, 2022.
2. FICO, M. – KOSTOLANSKÁ, J. – KURAJOVÁ STOPKOVÁ, J. – PIGOVÁ, M.: *Testovanie 5 2022. Správa zo štatistického spracovania testu z matematiky, testu zo slovenského jazyka a literatúry, testu z maďarského jazyka a literatúry. Výsledky žiakov so ZZ a osobitne s VPÚ* . Bratislava: NÚCEM, 2022.
3. FICO, M. – PIGOVÁ, M.: *Testovanie 5 2022. Správa zo štatistického spracovania testu zo slovenského jazyka a literatúry, kód testu 2311. Výsledky IRT*. Bratislava: NÚCEM, 2022.
4. KOSTOLANSKÁ, J. – KURAJOVÁ STOPKOVÁ, J. – PIGOVÁ, M.: *Testovanie 5 2022. Správa zo štatistického spracovania testu zo slovenského jazyka a literatúry, kód testu 2311*. Bratislava: NÚCEM, 2022.
5. Štátny vzdelávací program, SJL – primárne vzdelávanie. Dostupné na: http://www.statpedu.sk/files/articles/dokumenty/inovovany-statny-vzdelavaci-program/sjl_pv_2014.pdf
6. Štátny vzdelávací program, SJL – nižšie stredné vzdelávanie. Dostupné na: https://www.statpedu.sk/files/articles/dokumenty/inovovany-statny-vzdelavaci-program/sjl_nsv_2014.pdf